

A Magyar Köztársaság nevében!

A Pécsi Ítéltábla a K. Holding Válságkezelő és Felszámoló Rt. (felszámoló címe) felszámoló által meghatalmazott Dr. Holobrádi Emese Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Holobrádi Emese ügyvéd, ügyvéd címe) által képviselt **W. Építőipari és Vállalkozási Rt. „f.a.”** (I.rendű felperes címe) I. r., dr. Sándor Attila ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt **II.rendű felperes neve** (II. rendű felperes címe) II. r. felperesnek - a Szepesi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szepesi Zsuzsa ügyvéd, ügyvéd címe) által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen kártérítés iránt indult perében - amelybe az I. r. felperes pernyertessége érdekében beavatkozott a dr. Gáll Ferenc ügyvéd (ügyvéd címe) és a dr. Nochta és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Nochta Tibor ügyvéd, ügyvéd címe) által képviselt II. r. felperesi beavatkozó (II. r. felperesi beavatkozó címe) II. r., valamint a Dr. Holobrádi Emese Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Holobrádi Emese ügyvéd ügyvéd címe) által képviselt III. r. Felperesi beavatkozó (III. r. felperesi beavatkozó címe) III. r. beavatkozó - a Tolna Megyei Bíróság 2009. március 30. napján kelt 15.G.40.045/2007/137. számú ítélete ellen az I. r. felperes és a II., III. r. beavatkozók részéről 149., míg a II. r. felperes részéről 148. sorszám alatt benyújtott fellebbezések kapcsán a mai napon tartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson meghozta az alábbi

ítéletet:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva kötelezi az alperest arra, hogy 15 nap alatt fizessen meg külön-külön az I. és a II. r. felperesnek 46.681.391-46.681.391 (negyvenhatmillió-hatszáznyolcvanegyezer-háromszázkilencvenegy-negyvenhatmillió-hatszáznyolcvanegyezer-háromszázkilencvenegy) forint tőkét.

Kötelezi továbbá az alperest arra, hogy ugyancsak 15 napon belül
24.697.225 (huszonnégy millió-hatszázkilencvenhétezer-kettőszázhuszonöt) forintnak 2002. november 18-tól;
7.037.452 (hétmillió-harminchétezer-négyszázötvenkettő) forintnak 2003. január 24-től; 11.620.326 (tizenegymillió-hatszázhuszezer-háromszázhuszonhat) forintnak 2003. február 12-től;

3.326.388 (hárommillió-háromszázhuszonhatezer-háromszáznyolcvannyolc) forintnak 2003. szeptember 29. napjától

a teljesítésig járó mindenkor törvényes mértékű késedelmi kamatát az I. és II. r. felpereseknek külön-külön fizesse meg.

A keresetet ezt meghaladóan tekinti elutasítottnak.

A felperesek által az alperes javára fizetendő elsőfokú perköltség összegét az I. r. felperes esetében 2.625.724 (kettőmillió-hatszázhuszonötezer-hétszázhuszonnégy) forintra,

a II. r. felperes esetében 1.852.505 (egymillió-nyolcszázötvenkettőezer-ötszázöt) forintra,

míg az állam javára fizetendő másodfokú eljárási illeték összegét az I. és II. r. felperesnél is 130.500-130.500 (százharmincezer-ötszáz-százharmincezer-ötszáz) forintra leszállítja.

Kötelezi az I. és II. r. felpereseket arra, hogy 15 nap alatt fizessenek meg az alperesnek külön-külön 478.252-478.252 (négy-százhetvennyolcezer-kettő-százötvenkettő- négy-százhetvennyolcezer-kettő-százötvenkettő) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

A perbeli jogvita 2002. szeptemberében indult, amikor a még felszámolás alatt nem álló I. r. felperes, mint vállalkozó, az alperes, mint megrendelő ellen a közöttük korábban létrejött építési vállalkozási szerződés jogellenes felmondása miatt 109.842.950,- Ft hátralékos vállalkozási díj és 522.002.311,- Ft kártérítés és azok járulékai megfizetése iránt indított pert.

A Tolna Megyei Bíróság a 2003. június 20-án kelt 29. számú ítéletével a felperes keresetét egészében elutasította, mert az alperesnek megrendelői minőségében az építési vállalkozási szerződéstől való elállását jogszerűnek minősítette. Álláspontja szerint a felek egymással ténylegesen elszámoltak és ezért a felperesnek az alperessel szemben vállalkozói díj címén sem lehet jogos követelése.

A felperesi fellebbezés nyomán a Pécsi Ítéltábla a 2003. október 14. napján kelt 4. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét lényeges eljárási szabálysértésre való hivatkozással a fellebbezési kérelem, illetőleg ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül hatályon kívül helyezte, és a megyei bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A Tolna Megyei Bíróságon újraindult eljárásban - amelynek során a felperes pernyertessége érdekében több beavatkozó is fellépett - végül is a felperes

vállalkozói díj címén 78.871.867,- Ft-ot, elmaradt haszonként 434.142.881,- Ft-ot, míg nem vagyoni kárként 150.000.000,- Ft-ot, vagyis összesen 662.714.748,- Ft és annak járulékai megfizetésére kérte az alperest kötelezni.

Az elsőfokú bíróság a 29. sorszámú ítéletében az alperest 9.843.265,- Ft és járulékai vállalkozói díj megfizetésére kötelezte, míg ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

Ezen peres eljárás időszakában a felperes már felszámolás alatt állt.

Az elsőfokú döntés ellen a II. r. beavatkozó és a felperes élt jogorvoslattal, amelynek alapján a Pécsi Ítéltábla a 2005. március 17. napján meghozott 7. számú rész-, közbenső ítéletével a 9.843.265,- Ft vállalkozói díjban való marasztalást módosított kamatfizetési rendelkezéssel helybenhagyta. A másodfokú bíróság továbbá megállapította azt, hogy az alperes a felek közötti építési vállalkozási szerződést jogellenesen mondta fel és ennél fogva a felperes kárának 88%-áért tartozik felelősséggel. A kártérítés összegének meghatározása kérdésében a megyei bíróságot az eljárás folytatására utasította.

Az ítéltábla rész-, közbenső ítélete ellen az alperes felülvizsgálati kérelemmel élt, de a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a 2005. október 20-án kelt 6. számú rész-, közbenső ítéletével az ítéltábla támadott határozatát annak helyes indokaira tekintettel hatályában fenntartotta.

A folytatódó és immár harmadik szakaszába lépett peres eljárásban a többször változó I. r. felperesi kereset arra irányult, hogy a bíróság kötelezze az alperes 481.658.835,- Ft kártérítés és annak járulékai megfizetésére. Ebből az összegből 106.672.991,- Ft a perbeli építési vállalkozási szerződés felmondásából az I. r. felperest közvetlenül ért kár összege, 224.985.844,- Ft a M.-D.-P. szennyvízcsatorna szerződés munkálatainak és a Sz.-i Városi Szennyvíztisztító Telep munkálatainak felmondásaiból származó kár. E két szerződést ugyanis az I. r. felperes állítása szerint a megrendelők az alperes jogellenes felmondása következtében kialakult helyzetben bekövetkezett késedelmek miatt mondták fel. Végül a követelés tartalmazta azt a 150.000.000,- Ft összegű nem vagyoni kártérítési igényt is, amit az I. r. felperes a jogellenes alperesi felmondás következtében személyiségi jogaiban bekövetkezett sérelmek és a súlyos hátrányok miatt igényelt.

A II. r. felperes - akinek javára korábban az I. r. felperes az alperestől befolyó kártérítések 50%-át engedményezte - a per ezen szakaszában felperesi minőségben lépett be az eljárásba és kérelme az I. r. felperes által igényelt 331.658.835,- Ft vagyoni kártérítés fele összegének a megfizetésére irányult.

A Tolna Megyei Bíróság 2006. december 22. napján meghozott 87. számú ítéletével az alperest az I. r. felperes javára 295.829.420,- Ft, míg a II. r. felperes javára 165.829.417,- Ft és járulékai megfizetésére kötelezte a járulékaival együtt, míg ezt meghaladóan a felperések keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság elfogadta a felperések érvelését és úgy ítélte meg, hogy az alperes jogellenes felmondása következtében alakult ki az a helyzet, amelyben az úgynevezett „kapcsolt” beruházások megrendelői felmondtak az I. r. felperesnek. Az ennek következtében bekövetkezett 88%-os mértékű vagyoni kár 331.658.835,- Ft, amit a bíróság fele-

fele arányban osztott meg a köztük létrejött engedményezés következtében a felperesek között. Az így megállapított 165.829.417,- Ft összegű vagyoni kárhoz az I. r. felperes esetében járult még a 150.000.000,- Ft összegű nem vagyoni kár 88%-ként 132.000.000,- Ft.

Az ítélet ellen az alperes élt fellebbezéssel, melynek nyomán a Pécsi Ítéltábla 2007. március 13. napján meghozott 6. számú részítéletével fellebbezett részében akként változtatta meg, hogy az alperes terhére és az I. és II. r. felperes javára megállapított marasztalások tőkeösszegét külön-külön 53.336.495,- Ft-ra leszállította. Az úgynevezett „kapcsolt” beruházásokhoz fűződő kártérítésekről rendelkező részében a megyei bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és e vonatkozásban a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Ezzel a döntésével az ítéltábla az „O.” szerződés alperesi jogellenes felmondásából adódó meg nem térült kiadások és elmaradt haszon miatti kártérítést ítélte meg az I. r., illetve engedményezés következtében a II. r. felperes számára. Elutasította viszont az I. r. felperes nem vagyoni kártérítés iránti kereseti kérelmét. A részítélettel a negyedik szakaszába lépett peres eljárás tárgya leszűkült az úgynevezett „kapcsolt” beruházások felmondásából fakadó kártérítési igény elbírálására.

A felperesek által érvényesített kereseti kérelem a jelen eljárási szakaszban arra irányult, hogy a bíróság kötelezze alperest mindkét felperes javára külön-külön 112.492.922,- Ft tőke és 64.285.100,- Ft után 2002. november 18-tól, 18.314.384,- Ft után 2003. január 24-től, 23.240.652,- Ft után 2003. február 12-től és 6.652.776,- Ft után 2003. szeptember 29-től járó törvényes kamatok, valamint perköltség megfizetésére.

A II. és III. r. beavatkozó ezen kereseti kérelmek teljesítését támogatta.

Az alperes a kereseti kérelmek egészének elutasítását kérte, hivatkozva arra, hogy az úgynevezett „kapcsolt” beruházások szerződéseinek felmondására, megszüntetésére nem az alperesi felmondás következményeként, hanem az I. r. felperes késedelmes és hibás munkavégzése miatt került sor.

Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét egészében elutasította, mert álláspontja szerint nem tudták a per során bizonyítani azt, hogy az állított vagyoni káruk az alperes jogellenes felmondásának a következménye.

Az I. r. felperes és a II-III. r. beavatkozó közös fellebbezésében elsődlegesen azt kérte, hogy az ítéltábla változtassa meg az elsőfokú döntést és az I. r. felperes keresetének maradéktalanul adjon helyt. Másodlagos kérelmükben pedig az ítélet hatályon kívül helyezését és a megyei bíróság új eljárásra utasítását indítványozták. A jogorvoslat támadta az ítéleti tényállást és az abból levont jogi következtetéseket is, egyben sérelmezte azt, hogy a tárgyalás befejezését megelőzően - amikor az I. r. felperes és III. r. beavatkozó jogi képviselője, valamint a II. r. beavatkozó egyik jogi képviselője már nem volt jelen - a Pp. 3.§ (3) bekezdése alapján elhangzó bírói tájékoztatást a tárgyalás elhalasztásával egyidejűleg a távollévő jogi képviselőkkel nem közölte, aminek elmulasztása súlyos eljárási és szabálysértésnek tekinthető.

Ennek tulajdonítható, hogy ugyan a Pp. 183.§ (2) bekezdésében írt feltételek fennálltak volna a Ke. és a Ka. Szakértői Intézet álláspontjának éles szembenállása miatt, a valóban indokolt szakértői kirendelésre nem tehettek indítványt.

A II. r. felperes fellebbezésében szintén az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereseti kérelmének történő helyt adását kérelmezte ugyancsak támadva a tényállás számos ponton hibás voltát és hibás következtetések levonását.

Az alperes az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperesek és beavatkozók perköltségben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, és megalapozottan állapította meg a felperesek által hivatkozott okozati összefüggés hiányát.

A benyújtott felperesi és beavatkozási fellebbezések részben alaposak.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az iratok alapján az alábbiak szerint módosítja, illetve egészíti ki:

Az I. r. felperes 1995. óta 12.770.000.000,- Ft összeget meghaladó közbeszerzési pályázatokat nyert el. A jelen peres eljárásban érintett időszakban (2001-2002. év) az eljárás tárgyául szolgáló három szerződésen kívül további négy beruházásban volt az I. r. felperesnek kivitelezői szerződéses kötelezettsége: a T. M. Önkormányzat Kórháza új műtő és diagnosztikai építésszerelési, orvos-technológiai munkái, M.-Sz. községek gravitációs csatornarendszerének és szennyvíztisztító telepének építése, a Sz. A. Endre Középiskola, Szakképző Iskola és Kollégiuma rekonstrukciója és bővítése, valamint az Innovációs Központ D.-K. Ipari Park munkálatok végzése, befejezése és a hibák kijavítása. Az I. r. felperesi vállalkozás a korábbi működése során a saját iparágában szokásos tőkeösszetétellel, likviditási helyzetben a versenytársak átlagát meghaladó jövedelmezőséggel működött. Az I. r. felperes megfelelően tűnő finanszírozási háttérrel rendelkezett ahhoz, hogy a három beruházást pénzügyileg is képes legyen megvalósítani. A törzstőkéjét a 2000. pénzügyi évet zárva (2001. tavaszán) 73.000.000,- Ft-ról 100.000.000,- Ft-ra felemelte. 2001. első félévében sikeresen zárta le az A. Endre Szakmunkásképző Iskola felújítását. 2002. évben, az alperesi jogellenes felmondást követően befejezésre került a Sz.-M. csatornaépítési munka határidőre. A perbeli beruházások mellett szerződéskötésre került sor K.-ön és D.-on, amely beruházások is határidőre készültek el. A beruházások lezárása után a pénzügyi intézetekkel szemben hitelállománnyal nem rendelkezett és a kapcsolódó szállítói kötelezettségek is kiegyenlítésre kerültek.

Az I. r. felperesnek a M. Rt. II. r. beavatkozóval szemben még az alperesi kórházi projektből adódóan jelentős összegű kötelezettségállománya állott fenn, amelyre nézve az érintettek úgy állapodtak meg, hogy annak kifizetésére a későbbiekben érvényesítésre kerülő kórházi beruházás árbevételeiből kerül sor. Az ennek figyelembevételével megállapított likviditási mutató már banki szempontból is elfogadhatónak minősíthető, így ha az I. r. felperesnek voltak is likviditási problémái a szóban forgó időszakban, a probléma súlyosnak nem minősíthető. A perbeli szerződések, vagyis az úgynevezett „O.” beruházás, a M.-D. szennyvízcsatornázási

szerződés és a Sz. városi szennyvíztelepre vonatkozó vállalkozási szerződés gazdálkodási és munkaszervezési szempontból egymással összefüggő vállalkozási szerződések voltak, hiszen azonos volt a kivitelezőjük, így a megkötésüktől kezdve közöttük a kölcsönhatás fennállt, és a jogviszony megszűnéséig fenn is maradt.

Az úgynevezett „O.” szerződés alperes részéről történt felmondása közrehatott a M.-D. szennyvízcsatorna építési és a szekszárdi szennyvíztelep felújítási munkálatoknál azon helyzet kialakulásában, amelyben a megrendelők a szerződéseket felmondták, illetve attól elálltak, de közrehatott ebben az I. r. felperesnek a D. Önkormányzattal kötött szerződése azon rendelkezése is, amely lehetőséget adott két év elmúltával az önkormányzatnak arra, hogy a folyósított hozzájárulás visszafizetése alól mentesüljön. Ugyan így szerepe volt az I. r. felperesi likviditás 2002. évi megbillenésében az úgynevezett „romániai” befektetésnek, hiszen - függetlenül attól, hogy az elhatározásakor ez a befektetés milyen eredménnyel kecsegtetett - csökkentette az adott és pénzügyileg már nem problémátlan időszakban a kötelezettségek kiegyenlítésére rendelkezésre álló szabad pénzeszközöket.

2001. második félévében a M.-D. szennyvízcsatorna építés beruházásból befolyó pénzüsszeg finanszírozta a másik két beruházás kiadási tételeit. A következő év 2002. első félévében a finanszírozás menete megfordult az „O.” és a sz.-i szennyvíztelepi beruházásból befolyt pénzek áramlottak a M.-D. szennyvízcsatorna építési beruházásba. Ebben a helyzetben az alperesi jogellenes felmondás következtében az I. r. felperesnél kiesett 641.457.000,- Ft bevétel hiánya a másik két beruházás finanszírozását nagyban megnehezítette és késedelmekhez vezetett. A megjelölt összegű árbevétel kiesés az I. r. felperesnél pénzügyi zavart és likviditási problémákat okozott és a pénzügyi egyensúly felbomlásán túl a műszaki teljesítmény lassulásához és a szerződések megszüntetéséhez vezettek.

A fenti körülmények által az I. r. felperesnek okozott kár összegének 88%-a 186.725.567,- Ft, amiért a kárfelelősség 50-50% arányában oszlik meg az I. r. felperes és az alperes között.

Az így kiegészített, illetve módosított tényállás a felülbírálatra maradéktalanul alkalmas. A megyei bíróság az általa részben hiányosan, illetve tévesen megállapított tényállásból helytelen jogi következtetés levonásával hozta meg az ítéletét, amelyet ezért a másodfokú bíróság a Pp. 253.§ (2) bekezdés alapján részben megváltoztatott és a felperes keresetének részben helyt adott, míg azt meghaladóan a felperesek keresetét elutasította.

A Pécsi Ítéltábla a korábbi 7. számú rész-, közbenső ítéletével már megállapította azt, hogy az alperes jogellenesen mondta fel 2002. július 8-án az I. r. felperessel megkötött korábbi vállalkozási szerződését, amiből fakadóan a Ptk. 318.§ (1) bekezdés alapján a kártérítési felelőssége fennáll. Szólt arról is az ítéltábla, hogy az alperesnek nemcsak a megjelölt szerződés részteljesítéséből adódó I. r. felperesi jövedelem kiesésből eredő kárért kell helytállnia, hanem a jogellenes felmondásával okozati összefüggésben álló, a felperes és harmadik személyek közötti

szerződéses jogviszonyok megszűnéséből következő károkért is. Az irányadó tényállásból kitűnően az I. r. felperesnek a perben taglalt két további vállalkozási szerződése részben az alperesi jogellenes felmondással okozati összefüggésben állóan szűnt meg. Mivel azonban ezen szerződések megszüntetését eredményező körülmények kialakulásában az I. r. felperes másnak fel nem róható pénzügyi helyzete, gazdálkodása is közrehatott, az alperesnek a Ptk. 340.§ (1) bekezdéséből következően nem kell megtéríteni a kár azon részét, amely ezen körülményekből adódóan keletkezett.

Az ítéltábla a fentebb már megjelölt korábbi ítéletével úgy rendelkezett, hogy az alperes a jogellenes felmondása következtében az I. r. felperesnél felmerült kár 88%-ért tartozik helytállni. Ez a megállapítás azonban értelemszerűen csak az I. r. felperes és az alperes közötti vállalkozási szerződésből fakadó kártérítési igényre vonatkozik. A peres eljárás jelen szakaszában azonban olyan szerződések idő előtti megszűnéséből adódó kárigénnyel van szó, amelyeket az I. r. felperes a perben nem álló személyekkel kötött és amelyekben az I. r. felperes és az alperes között úgynevezett „O.” szerződések körén kívül eső körülmények hatásáról is szó van. Ezért a jelen perben az I. r. felperest ért kár 88%-a tekintendő a maximálisan megítélhető kártérítési mértéknek, vagyis 100%-nak, és ezen belül állapítható meg az, hogy az alperes tartozik-e kártérítést fizetni, és ha igen, milyen mértékben.

A Pécsi Ítéltábla a 6. számú részítéletében az új eljárásra vonatkozó jelen eljárás tárgyát képező igény elbírálására az elsőfokú bíróság számára azt az iránymutatást adta, hogy „ha az elsőfokú bíróság úgy foglal állást, hogy az okozati összefüggés fennáll, akkor az „O.” szerződés esetében már alkalmazott és elfogadott számítási mód szerint kell a kártérítés összegét meghatározni”. Ezt az iránymutatást az ítéltábla a folytatódó per másodfokú eljárásában meghozott döntésénél magára nézve is irányadónak tekinti és így a kár összegét a Ka. Szakértői Intézet 2005. számú és a megyei bíróság 2009. március 30-i tárgyalásán részben módosított szakvéleménye szerint állapította meg.

A Ptk. 360.§ (1) bekezdése szerint a kártérítés a károsodás bekövetkezésekor nyomban esedékes. A jelen esetben ez annyit jelent, hogy a kártérítési igény akkor válik esedékessé, amikor a jogosult vagyonaiban a várt vagyoni előny elmarad. A másodfokú bíróság a Ka. Szakértői Intézet 2006. december 13. napján kelt 2006. számú kiegészítő szakvéleményét elfogadva jelölte meg azokat a késedelmi kamatfizetési kezdő időpontokat, amelyekben a meg nem térülő állandó költségek, valamint a nem realizálódott eredmények az I. r. felperesnél esedékessé váltak volna.

A késedelmi kamat mértékére nézve a 2002. évi kezdő időponttól előbb a 2000. évi LXXXVIII. tv. 2.§-ával módosított Ptk. 301.§ (1) bekezdésében foglaltak az irányadóak. A Magyar Köztársaság 2004. évi költségvetéséről szóló 2003. évi CXVI. tv. 107.§-ának (3) bekezdése szerint az Európai Unióhoz való csatlakozásunkról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésétől (2004. május 1.) a költségvetési törvény 129.§-a, amely a kamatmértéket megállapította, hatályát veszítette. Ezért 2004. december 31-én még irányadó a 2004. évre meghatározott

11%-os mértékű kamat, de 2005. január 1-jétől már nem. Ezen időponttól, amelytől kezdve a költségvetési törvény már nem határoz meg üzleti- és késedelmi kamatmértéket - egyéb rendelkezés hiányában - a késedelmi kamat mértéke a 2002. évi XXXVI. tv. 5.§-ával módosított Ptk. 301.§ (1) bekezdése szerint a jegybanki alapkamathoz igazodóan állapítható meg.

A felperesek közötti engedményezés alapján - amelyet az első- és másodfokú bíróságok a korábbi eljárások során már értékelték és elfogadtak - a másodfokú bíróság az I. r. felperesnek járó kártérítés összegét a felperesek között egyenlő arányban megosztotta és ennek megfelelően marasztalta a javukra az alperest.

A másodfokú bíróság eltérően a megyei bíróságtól úgy ítélte meg, hogy az úgynevezett „O.” szerződések, a M.-D. szennyvízcsatorna építési vállalkozás és a Sz. szennyvíztisztítómű átépítésének munkálatai egymással összefüggő, egymással kölcsönhatásban álló beruházások voltak. Nem arról van szó, hogy egymásra tekintettel vállalt szerződések lettek volna, hiszen ezt a pályázati és szerződéskötési időpontok nem is tették volna lehetővé, hanem arról, hogy a vállalkozóként mind a három beruházásban szereplő I. r. felperes munkaszervezésében, pénzügyi és gazdálkodási tevékenységében - különösen abban az egy esztendőben, amíg mindhárom beruházás párhuzamosan, egyidejűleg volt folyamatban - megkötésük napjától összefüggtek. Az, hogy az egyik beruházásból érkező bevétel részben vagy egészben egy másik, párhuzamosan futó beruházásban nyer felhasználást, semmilyen vonatkozásban nem tiltott és az adott helyzetben természetes, különösen az építőipar területén, ahol a vállalkozók előfinanszírozásra kényszerülnek. Mindennek következtében tehát a valóságban lezajlott folyamatoknak megfelelően a másodfokú bíróság a szóban forgó vállalkozásokat egymással összefüggő munkáknak minősítette. Ebből következően pedig érthető és igazolt az a láncolat, okozati összefüggés, amely az alperes „O.” szerződésben történt jogellenes felmondása és az I. r. felperes ennek folytán már valóban súlyossá minősülő likviditási helyzete között fennáll.

Mindebből következően az ítéletábra úgy véli, hogy a felperes eredményesen teljesítette a perben a Pp. 164.§ (1) bekezdéséből adódóan ráháruló bizonyítási kötelezettségét, hiszen adott és a felek által sem vitatott az a kár, ami az I. r. felperest a munkái elvesztéséből adódóan érte. Az ítéletábra megvalósulni látta azt az oksági folyamatot, amit az alperes már korábbi eljárási szakaszban jogellenesnek minősített felmondása indított el, és amely végül az I. r. felperes két vállalkozásának időelőtti megszűnéséhez vezetett. Maga az alperesi felmondás, illetve a károkozás jogellenesnek minősül és mivel az alperesi felróhatóság hiánya nem áll fenn, a kártérítési felelőssége a Ptk. 318.§ (1) bekezdése alapján megállapítható.

A per jelenlegi, utolsó szakaszában eldöntendő kérdés szempontjából két szakértői álláspont áll egymással szemben. Az egyik nézet képviselője a Ka. Szakértői Intézet, amely szerint az alperesnek az „O.” szerződéseket felmondó cselekedete eredményezte az I. r. felperes helyzetének két vállalkozási szerződésében történő

ellehetetlenülését, azok megszűnését a szerződések egymás közti szoros kapcsolata következtében.

A másik, ellentétes nézetet a Ke. Szakértői Intézet fogalmazta meg, amely szerint egymástól teljesen független beruházási folyamatokról van szó, és az alperes eredendően is gyenge likviditású rossz munkavégzése vezetett az egyébként önfinanszírozó két vállalkozás megszűnéséhez. A felek közvetlenül, számtalan általuk felkért szakértőtől származó szakvéleményt nyújtottak be, melyek közül a T.-A. Könyvvizsgáló Könyvelő és Adótanácsadó Kft. véleménye a Ka. Szakértő Intézet megállapításait, míg a C.C.A. Könyvvizsgáló Kft. álláspontja a Ke. Szakértői Intézet végkövetkeztetéseit erősíti meg, támasztja alá. A két szakértői intézet az említett magánszakvélemények megállapításait elfogadta, szóbeli és írásbeli szakvélemény kiegészítéseikbe belefoglalták, tehát perjogi értelemben is szakvéleménnyé váltak. A két ellentétes álláspont kisebb mértékben módosult, közeledett egymáshoz. A Ka. Szakértői Intézet végül is nem zárta ki annak lehetőségét - még ha ezt szerény mértékben, csak 12%-ra véleményezte is -, hogy az alperesi jogellenes felmondáson kívül a felperesi érdekkörbe tartozó egyéb körülmények is okozhatták a két vállalkozási szerződés megszűnéséhez vezető helyzetet. Másfelől a Ke. Szakértői Intézet sem vitatta azt, hogy az a jelentős mértékű bevételkiesés, amit az alperesi jogellenes felmondás folytán az I. r. felperes pár hónap alatt elszenvedett, az még az I. r. felperesnél stabilabb pénzügyi helyzetű vállalkozást is megrendíthet. Az ítéletábra osztja azt a szakértői álláspontot, mely szerint egy gazdasági szereplő tevékenységét, munkáját nem elegendő pusztán az éves beszámoló mérlegről vett alapadatok alapján minősíteni, hanem több irányú, komplex összehasonlítással is járó vizsgálati módszer alkalmazása a célszerű és indokolt. Ezért a másodfokú bíróság az I. r. felperes helyzetének megítélésében a Ka. Szakértői Intézet megállapításait fogadta el. Ugyanakkor elfogadja a Ke. Szakértői Intézet azon véleményét, hogy az I. r. felperes romániai befektetése, valamint a D. Önkormányzat pénzügyi támogatása közrehatott abban, hogy a megrendelők az I. r. felperes helyett más kivitelezőt kerestek. 2001. őszén mindhárom beruházás folyamatban volt. Az I. r. felperes pénzügyi helyzete, likviditása ebben az időszakban, ha nem is volt rossznak mondható, oly mértékben azonban stabil sem volt, hogy 70.000.000,- Ft-ot meghaladó összeget fordítson egy még oly reményteli romániai befektetésre, hiszen ezzel a szóban forgó összeget kivonta a folyó munkákra fordítható pénzeszközök köréből. Különösen így van ez akkor, amikor van a teljesítéssel késlekedő megrendelő, és amikor pénzhiány okából kivitelezői késedelmek tapasztalhatók (Sz. szennyvíztisztító). Az ítéletábra a D. Önkormányzat „megtámogatását” gazdaságilag vállalható, a munkát biztosító, indokolt döntésnek tekinti. Előnytelen volt azonban ezt olyan feltételek mellett biztosítani, amelyek nagymértékben magukba foglalták annak lehetőségét, hogy az önkormányzat mentesüljön a támogatás visszafizetésének kötelezettsége alól. (Amennyiben a D. Önkormányzat a beruházás műszaki átadását követő két éven belül nem jut a szennyvízcsatorna beruházás céljára fordítható forrásokból további támogatáshoz, az I. r. felperes az átadott pénzt fejlesztési forrásra véglegesen átengedett pénzeszköznek tekinti és az önkormányzattól nem kéri vissza.) Ezzel a két mozzanattal az I. r. felperes megsértette a felelős, megfontolt gazdálkodás

követelményét és közvetlenül részesévé vált a rövidesen súlyosra forduló likviditási helyezte kialakulásának.

Az I. r. felperessel szemben 2002. februárjában megállapított adóhiány, adóbírság és késedelmi pótlék az I. r. felperes pénzügyi helyzetének megromlásában vagy súlyosbodásában szerepet nem játszott, hiszen abból semmit nem fizetett meg az adóhatóságnak.

A másodfokú bíróság értékelve a fentebb vázolt körülményeket, valamint azt, hogy az I. r. felperes pénzügyi helyzete nem volt maradéktalanul stabil, úgy ítélte meg, hogy az I. r. felperest károsító helyzet kialakulásáért az alperes és az I. r. felperes egyenlő, 50-50%-os mértékben felelős.

A megállapított kártérítés levezetése:

a M.-D. szennyvízcsatorna építésével kapcsolatban megállapított elmaradt haszon

az elmaradt vállalkozói díjra jutó fedezeti összeg	
88%-ából az állandó költségekre jutó rész	98.788.900,- Ft
az adózás előtti eredményre jutó rész	28.149.810,- Ft

a Sz. szennyvíztisztító telep korszerűsítésével kapcsolatban az elmaradt haszon összege

az elmaradt vállalkozói díjra jutó fedezeti összeg	
88%-ából az állandó költségekre jutó rész	46.481.304,- Ft
az adózás eredményre jutó rész	13.305.553,- Ft
a kár összesen	186.725.567,- Ft

amelynek 50%-a 93.362.783,- Ft, ami az I. r. felperesre hárul és a fennmaradó ugyancsak 93.362.783,- Ft-ot egymás között egyenlő arányban kell az alperesnek a felperesek javára megfizetnie.

Az ítélet tábla nem osztja azt a felperesi beavatkozó álláspontot, mely szerint az elsőfokú bíróság eljárási hibát vétett akkor, amikor a Ka.Szakértői Intézetet követően a Ke. Szakértői Intézetet rendelte ki. A Pp. 182.§ (3) bekezdés értelmében, ha a szakvélemény az ott felsorolt hiányosságokban szenved és a szakértői nyilatkozat ellenére sem szűnnek meg, akkor a fél indítványa alapján a bíróság más szakértőt rendelhet ki. Az alperes ilyen tartalmú indítványt előterjesztett.

Előállhat ez a helyzet akkor is, ha a bíróság által kirendelt szakértői vélemény helyességét egy, a fél által felkért szakértői vélemény kérdőjelezi meg. A felhívott rendelkezés alapján tehát indokoltan rendelte ki az elsőfokú bíróság a Ke. Szakértői Intézetet.

Az igen régóta tartó peres eljárás során az elsőfokú bíróság 2009. március 30. napján egész napos tárgyalást tartott. A felperesi képviselő a tárgyalás berekesztését megelőzően, még mielőtt a bíró a további bizonyítás tárgyában a feleket nyilatkoztatta volna, a tárgyalótermet elhagyta. A jegyzőkönyv nem tartalmazza ezzel kapcsolatban a képviselő nyilatkozatát, sem az esetleges bírói

tájékoztatást, figyelmeztetést, kérdésfeltevést. Miután a II. r. felperes és beavatkozó, valamint az alperes jelenlévő képviselője további bizonyítási indítványt nem terjesztett elő, a megyei bíróság a tárgyalást berekesztette, majd ítéletet hirdetett. Célszerű és indokolt lett volna, ha az elsőfokú bíróság akár az I. r. felperes, illetve a III. r. beavatkozó képviselő távozásakor akár a tárgyalás elhalasztásával egyidejűleg írásban, egy különösen ilyen régóta folyó terjedelmes ügyben a Pp. 3.§ (3) bekezdés szerinti tájékoztatást a képviselőnek megadja, különös tekintettel arra, hogy a jelen perben nem önálló beavatkozókról van szó, amikor kérdéses lehet a nyilatkozat kihatása a másik félre. Ez az eljárási hiba azonban nem minősül súlyosnak és az elsőfokú ítélet hatályaon kívül helyezésének kérdése fel sem merült, viszont indokoltá tette a másodfokú eljárásban a további szakértői bizonyítás elrendelését.

Az erre irányuló indítványnak a másodfokú bíróság teret adott, hiszen egyébként a szakértői testület kirendelésének a Pp. 183.§ (2) bekezdésében írt feltételei maradéktalanul fennálltak. A 33/2007.(VI.22.) IRM rendeletben nevesített Pénz és Tőkepiaci Igazságügyi Szakértői Testületet az arra hivatott közigazgatási szervek azonban még nem állították fel és bár a mulasztás pótlásán folyamatosan dolgoznak, belátható időn belül a testület működésének megkezdését az illetékesek nem tudták ígérni. Ilyen körülmények között a másodfokú bíróság eltekintett a nevezett szakértői testület véleményének a beszerzésétől, és az egymásnak ellentmondó szakvéleményeket a fentiekben vázolt eredménnyel mérlegelési körébe vonta.

A perköltségről szóló ítéleti rendelkezések a Pp. 81.§ (1) bekezdésén alapulnak.

Az I. és II. r. felperesek külön-külön 112.492.922,- Ft megfizetésében kérték az alperest marasztalni. Ehhez képest egyenként 46.681.391,- Ft erejéig lettek pernyertesek, ami a követelésük 42%-ának felel meg, és 65.811.531,- Ft összegben pedig külön-külön, vagyis 58%-os arányban pervesztesek. A két összeg különbözete 19.130.140,- Ft, amely összeg erejéig az alperes marasztalása ellenére pernyertesnek minősül. Így a másodfokú bíróság ennek az összegnek a figyelembevételével állapította meg a felperesek által viselt perköltség összegeit.

A módosított 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés b) pontja alapján az elsőfokú eljárás perköltsége 956.505,-956.505,-Ft, amit az I. és II. r. felperes külön-külön tartozik az alperesnek megfizetni.

Megfizetni tartoznak felperesek továbbá az előző eljárás másodfokú eljárásának költségeit, amely a részítéletben megállapított 5.600.000,- Ft perköltségnek a pervesztesség-pernyertesség különbözetét jelentő 16%-a, amely külön-külön 896.000,-896.000,- Ft-ot tesz ki.

A felperesek a peres eljárás során az alábbi összegeket előlegezték meg olyképpen, hogy azok kiutalása a különböző költségekre az eljárás során megtörtént.

(A II. r. felperes előlegezett 904.600,- Ft-ot, a II. r. beavatkozó 314.805,- Ft-ot, az alperes pedig 2.216.171,- Ft-ot. Ezekben az összegekben az előlegezett, de letétben fennmaradt összegek nincsenek benne.) Az összesen így előlegezett

költségek 3.435.576,- Ft-ot tesznek ki, amelynek 26,3%-át II. r. felperes, 9,1%-át II. r. beavatkozó és 64,5%-át az alperes fizette be. Ezen költségből a felek pernyertességük-pervesztességük alapján az alábbi összegeket kell viseljék: Az alperes 42%-os pervesztessége után 1.442.952,- Ft-ot, míg a felperes és beavatkozók az 58%-os mértékű pervesztesség után 1.992.648,- Ft-ot.

Mivel az alperes már előlegezett 2.216.171,- Ft-ot, de ebből a pernyertessége-pervesztessége nyomán csak 1.442.952,- Ft-ot kell viselnie, a különbözetként szereplő 773.219,- Ft-ot a felpereseknek kell az alperes javára megtéríteni.

A II. r. felperes már előlegezett 904.600,- Ft-ot, ezért a 773.219,- Ft-ot az alperes javára az I. r. felperesnek kell megfizetnie. A jelen másodfokú eljárás költségét a már hivatkozott IM rendelet 3.§ (2) bekezdése alapján az elsőfokú perköltség (956.505,- Ft) fele összegében, 478.252,- Ft-ban határozta meg a másodfokú bíróság, amit az I. és II. r. felperesnek kell külön-külön az alperes javára megfizetnie. Az előző eljárásból feljegyzett 450.000,- Ft arányosított másodfokú feljegyzett eljárási illetékből, annak 58%-át az I. és II. r. felperes fizeti meg fele-fele arányban a módosított 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13.§-a (2) bekezdése alapján az állam javára, ami egyenként 130.500,-130.500,- Ft-ot jelent. Az alperes a személyes illetékmentessége folytán a feljegyzett eljárási illeték viselése alól mentesül.

Az I. és II. r. felperes által az alperes javára fizetendő perköltségnek a fentiek szerinti összesítése a következő:

	<u>I. r. felperes</u>	<u>II. r. felperes</u>
- elsőfokú jogi képviselői munkadíj	956.505,- Ft	956.505,- Ft
- a felek által előlegezett költségek viselése a fenti elszámolás alapján	773.219,- Ft	-----
- az előző eljárás másodfokú jogi képviselő munkadíja	896.000,- Ft	896.000,- Ft
összesen:	2.625.724,- Ft	1.852.505,- Ft

Pécs, 2010. március 9.

Dr. Juhász László s.k. a tanács elnöke, Dr. Fekete Bálint s.k. előadó bíró, Dr. Hrubai Adrienn s.k. bíró